

V. ULUSLARARASI

AKSARAY

SEMPOZYUMU

V. ULUSLARARASI

AKSARAY

SEMPOZYUMU

03.04 KASIM 2020 SEMPOZYUM MERKEZİ
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

 Sekreteryası: Öğr. Gör. Ayşegül CAN 0382 288 26 13
www.aksaraysempozyumu.aksaray.edu.tr
aksaraysempozyumu@gma.l.com

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOMUNCU BABA TARİH VE KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ YAYINI

V. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (03-04 Kasım 2020)
Tam Metin Kitabı

EDİTÖRLER

Mehmet Sami YILDIZ

Aksaray Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

Ayşegül CAN

Aksaray Üniversitesi,

Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

Mehmet ÖZKAYA

Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Kudret Safa GÜMÜŞ

Aksaray Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi

Kapak Fotoğrafı

Murat Öner Taş, Zeki Seferoğlu

ISBN:978-605-69519-3-0

Aralık 2020

“V. Uluslararası Aksaray Sempozyumu” isimli kitabın tüm yayın hakları Aksaray Üniversitesi Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi’ne ait olup her hakkı saklıdır. Bu yayının hiçbir kısmı, editörlerin önceden yazılı izni olmaksızın çoğaltılamaz, bir geri çağrı sisteminde saklanamaz veya herhangi bir biçimde elektronik veya mekanik, kopyalama, kayıt veya başka yollarla iletilemez.

All rights of publication of the book “V. International Aksaray Symposium” belong to Aksaray University Somuncu Baba History and Culture Research and Practice Center and all rights are reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of editors.

Kitap içerisinde yer alan tam metinlerin Turnitin programında benzerlikleri incelenmiş ve benzerlik oranının en çok %20 olması durumu dikkate alınmıştır. Tam metin içeriklerinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sami YILDIZ
Sempozyum Başkanı

İletişim

aksaraysempozyumu@gmail.com

Sekreter

Öğr. Gör. Ayşegül CAN (Aksaray Üniversitesi)

V. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (03-04 Kasım 2020)
5th. International Aksaray Symposium (03-04 November 2020)

Tam Metinler / Full Texts

İÇİNDEKİLER

KURULLAR	I
<i>Takdim</i>	VII
<i>Sunuş</i>	XV
BİLDİRİ TAM METİNLERİ	1
20. YÜZYIL BAŞLARINDA AKSARAY'DA YENİ USULDE EĞİTİM VEREN OKULLAR VE FAALİYETLERİ	1
<i>Ahmet Kısa</i>	1
SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE SANAL MÜZE KULLANIMI VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SANAL MÜZE KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARI: AKSARAY MÜZESİ ÖRNEĞİ	20
<i>Neşe Peker</i>	20
KARAÖREN-YUVA-KARKIN (AKSARAY-TÜRKİYE) KÖYLERİ ARASINDA KALAN BÖLGEDE YAYILIŞ GÖSTEREN ENDEMİK TAKSONLAR VE IUCN TEHLİKE KATEGORİLERİ	31
<i>Ahmet Uygur</i>	31
<i>Seher Karaman Erkul</i>	31
SEYF-İ FERGÂNİ'NİN DİVANINDA HİCİV	38
<i>Çetin Kaska</i>	38
YUNUS EMRE İLE İLGİLİ ANLATILAN MENKİBELERİN TÜRK HALK ANLATI GELENEĞİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ	50
<i>Çetin Yıldız</i>	50
KÜLTÜREL KORUMA YAKLAŞIMLARI İÇİN MESLEKİ EĞİTİMLERİN ÖNEMİ: AKSARAY İLİ AKMEK KURSLARI	58
<i>Ergin Altunsabak</i>	58
YUNUS EMRE'NİN RİSÂLETÜ'N-NUSHİYYE ADLI ESERİNDE DÜNYA ALGISI	65
<i>Hasan Ekici</i>	65
AKSARAYLI ŞAİRLERİN DİLİNDE ÇALMAK SÖZCÜĞÜNÜN KULLANIM ALANI	77
<i>İsmail Bektaş</i>	77
<i>İbrahim Ay</i>	77
KÂN-I MA'ÂNİ'NİN YENİ BİR NÜSHASI	84
<i>Muhittin Turan</i>	84
YUNUS EMRE'NİN MEMLEKETİYLE İLGİLİ BAZI DÜŞÜNCELER	97
<i>Ramazan Ata</i>	97
YUNUS EMRE DİVANI'NDA ÖZEL İSİMLER	107
<i>Ramila Takhirova</i>	107
"BALTAOĞLAN" MASALI VE EŞ METİNLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	117
<i>Zehra Bayır</i>	117
AKSARAY TÜRKÜLERİNİN MAKAMSAL YAPILARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	133
<i>Ali Kerim Öner</i>	133

AKSARAY TÜRKÜLERİNİN MÛSİKÎ TASVİRİ YÖNÜNDE İNCELENMESİ.....	156
Ayçin Öner.....	156
BİR GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZ ÖRNEĞİ: GELVERİ GELİNİ FİĞÜRÜ	166
Öğr. Gör. Gamze URAY.....	166
SOMUNCU BABA ŞEYH HÂMİD-İ AKSARÂYÎ'NİN KABRİ VE BÜYÜK DEDESİ; ŞEMSEDDİN-İ TEBRİZÎ.....	177
Ahmet Kuşsan.....	177
Cemâleddin Aksarâyî'nin “Keşfü'l-i'râb fî şerhi'l-lübâb” Adlı Eserindeki Nahivle İlgili Görüşleri: Mebni İsimler Bölüme Örneği.....	188
Bozan ALHAMAD.....	188
AKSARAY HALKININ DİLİNDE MEŞHUR OLAN HADİSLER VE HADİS OLARAK BİLİLEN SÖZLERİN KAYNAKLARI.....	199
Garip Aydın.....	199
YUNUS EMRE'NİN İBADET ANLAYIŞI	232
Mehterhan Furkani.....	232
SÛFİ-İŞÂRÎ TEFSİRDE YORUM ÇEŞİTLİLİĞİ BAĞLAMINDA CEMÂL HALVETÎ EL- AKSARAYÎ'NİN TEFSİRÜ BA'Zİ SÜVERİ'L-KUR'ÂN ADLI ESERİ.....	242
Murat Sarıgül.....	242
TIBBİ ATIK YÖNETİMİ: AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ.....	258
Seda Sevindi.....	258
Ayhan Özçiğçi.....	258
YAŞLANMA KADINLARDA GÖRÜLEN DERMATOLOJİK HASTALIKLARIN SIKLIĞINI NASIL ETKİLER? AKSARAY'DAKİ MESLEKTAŞLARIMIZ İLE BİLGİ PAYLAŞIMI.....	271
Funda Tamer.....	271
AKSARAY'DAKİ TUZLU SULARIN BALNEO-KLİMATERAPİ AMAÇLI KULLANIMI.....	277
Hatice Gürdal.....	277
Nergis Erdoğan.....	277
Mustafa Afşin.....	277
Sinan Kardeş.....	277
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ TIBBİ BİYOKİMYA LABORATUVARI KALİTE PERFORMANS DEĞERLENDİRİLMESİ.....	282
Hediye Çiğdem Şimşek.....	282
Hüseyin Erdal.....	282
AKSARAY İLİNDE APENDEKTOMİ YAPILAN 1715 HASTANIN SPESMENLERİNİN HİSTOPATOLOJİK İNCELEME SONUÇLARININ RETROSPEKTİF ANALİZİ.....	286
Mehmet Eren Yüksel.....	286
Melike Ordu.....	286
AKSARAY İLİNDE DERİ BİYOPSİSİ YAPILAN SPESMENLERDE HİSTOPATOLOJİK BAZAL HÜCRELİ KARSİNOM TANISI ALAN VAKALARIN RETROSPEKTİF ANALİZİ.....	290
Melike Ordu.....	290

AKSARAY'DA YAŞAYAN ROMATOLOJİ HASTALARININ TEDAVİYE UYUMU	297
Mustafa Erkut Önder	297
MOLLA FENÂRÎ'NİN KÖYÜ - FENÂR - AKSARAY'DA MI?	301
Ahmet Kuşsan	301
AŞÇILIK ÖĞRENCİLERİNİN MUTFAK DEPARTMANINA İLİŞKİN TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	309
Cansu SOLMAZ	309
KURUMSAL İLETİŞİM ARACI OLARAK TWİTTER: AKSARAY ÖRNEĞİ	321
Ercan Aktan	321
Efe Numan Can	321
AKSARAY TURGUDOĞLU MESCİDİ (17.-19. YÜZYILLAR ARASI)	327
Eşref Temel	327
KAPADOKYA'NIN SAKLI HAZİNESİ GÜZELYURT VE EKOTURİZM POTANSİYELİ	332
Hakan Öztürk	332
Seher Karaman Erkul	332
ANADOLU'NUN ANTİK ULAŞIM AĞI İÇERİSİNDE ARKHELAİS'İN YERİ VE ÖNEMİ	344
Kürşat BARDAKCI	344
BAŞVEKİL İSMET PAŞA'NIN SSCB VE İTALYA ZİYARETLERİNİN AKSARAY VİLAYET GAZETESİ'NE YANSIMASI (1932)	349
Melih DUMAN	349
1700 – 1900 YILLARI ARASINDA AKSARAY MEDRESELERİNDE GÖREV YAPAN MÜDERRİSLERDEN ÖRNEKLER	360
Muttalip Aslan	360
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİKTE AHİLİĞİN ETKİSİ	373
Nurullah Umarusman	373
Turgut Hacıvelioğulları	373
KADINLARIN SESSİZLİĞİ: OSMANLI AKSARAY'INDA KADINLARIN YAŞAMI VE HAK ARAYIŞLARI	382
Tuba Çınar	382
CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA AKSARAY'DA KURULAN ÖNEMLİ EKONOMİK KURULUŞLAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	408
Yunus Ekici	408
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ KAMPÜS (ASÜ) TOPRAĞINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜMLERİ	414
Seyit Ali Dursun	414
Fariz Mikailsoy	414

KURULLAR

Onur Kurulu

Hamza AYDOĞDU (Aksaray Valisi)
Evren DİNÇER (Aksaray Belediye Başkanı)
Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN (Aksaray Üniversitesi Rektörü)

Düzenleme Kurulu

Tayfun ÇELİK (Aksaray Belediye Başkan Yardımcısı)
Prof. Dr. Ayhan ÖZÇİFCİ (Aksaray Üniversitesi Rektör Yardımcısı)
Mustafa DOĞAN (Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürü)
Dr. Öğr Üyesi Mehmet Sami YILDIZ (Aksaray Üniversitesi)
Dr. Öğr Üyesi Mustafa İŞLİYEN (Aksaray Üniversitesi)
Öğr. Gör. Dr. Kudret Safa GÜMÜŞ (Aksaray Üniversitesi)
Öğr. Gör. Ayşegül CAN (Aksaray Üniversitesi)
Arş. Gör. Efe Numan CAN (Aksaray Üniversitesi)
Arş. Gör. Mehmet ÖZKAYA (Aksaray Üniversitesi)
Arş. Gör. Muhammed Emre YAYLACI (Aksaray Üniversitesi)
Şaban USTA (Aksaray Üniversitesi, Bilgi İşlem Daire Başkanı)

Yürütme Kurulu

Dr. Öğr. Üyesi Yalçın DİLEKLİ, (Aksaray Üniversitesi)
Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Temel Alanı
Doç. Dr. Ayhan ERCİYES, (Aksaray Üniversitesi)
Fen Edebiyat Fakültesi, Fen Bilimleri ve Temel Matematik Alanı
Dr. Öğr. Üyesi Gülşah GÖÇMEN, (Aksaray Üniversitesi)
Fen Edebiyat Fakültesi, Filoloji Temel Alanı
Doç. Dr. Güray ALYÖRÜK, (Aksaray Üniversitesi)
Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Temel Alanı
Öğr. Gör. Ayşe ŞAHİN YUNAK, (Aksaray Üniversitesi)
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Hukuk Temel Alanı
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sami YILDIZ, (Aksaray Üniversitesi)
İslami İlimler Fakültesi, İlahiyat Temel Alanı
Öğr. Gör. Gamze Hazal AKTAŞ, (Aksaray Üniversitesi)
Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Planlama ve Tasarım Temel Alanı
Prof. Dr. Mustafa AFŞİN, (Aksaray Üniversitesi)
Mühendislik Fakültesi, Mühendislik Temel Alanı
Doç. Dr. Mehmet TAŞPINAR, (Aksaray Üniversitesi)
Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Temel Alanı
Doç. Dr. Ercan AKTAN, (Aksaray Üniversitesi)
İletişim Fakültesi, Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Temel Alanı
Dr. Öğr. Üyesi Seyit Ali DURSUN, (Aksaray Üniversitesi)
Teknik Bilimler MYO, Ziraat, Orman ve Su Ürünleri Temel Alanı
Doç. Dr. Mustafa Kayıhan ERBAŞ, (Aksaray Üniversitesi)
Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Bilimler Temel Alanı

Bilim Kurulu

- Prof. Dr. Ahmet Nedim SERİNSU
Prof. Dr. Alastair ROBERTSON, Edinburgh University
Prof. Dr. Ali GÜREL, Niğde ÖHÜ Üniversitesi
Prof. Dr. Ali SARI, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Alper BABA, İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi
Prof. Dr. Amin ISMAYILOV, Azerbaijan Institute of Soil Science and Agrochemistry
Prof. Dr. Asım SOYLU, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Aysen SOYSALDI, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşegül GÜNEY, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Bahattin ÇETİNDAG, Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Candan TERVİEL, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Cemal TUNOĞLU, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Cevdet SÖĞÜTLÜ, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Cüneyt GÜLER, Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Emin ÇİFTÇİ, İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Erdoğan TEZCİ, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Erkan AYDAR, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Erkan KÖSE, Kayseri Nuh Naci Yazgan Üniversitesi
Prof. Dr. Evgeny SHEIN, Lomonosov Moscow State University
Prof. Dr. Fariz MİKALISOY, Iğdır Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma GÜLTEKİN, Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Fikret KAÇAROĞLU, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Galip YÜCE, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Gültekin TARCAN, Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan KESKİN, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Halil BAŞ, Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Halim MUTLU, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Hatice GÜRDAL, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Hatim ELHATİP, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Hayrettin ÇAĞLAR, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Hilmi TOKER, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin GÖKÇEKUŞ, Yakın Doğu Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ÜNLÜ, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. İlkyay KUŞCU, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. İrfan YOLCUBAL, Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. János KÁTAI, University of Debrecen
Prof. Dr. Kamil KAYABALI, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Kerim KOÇAK, Konya Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Lale AVŞAR, Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Levent ALTAŞ, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. M. Cemal GÖNCÜOĞLU, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. M. Mustafa ÇAKMAKLIOĞLU, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Prof. Dr. M. Zeki KARAGÜLLE, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ÇELİK, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Nejat ÖZÜPEK, Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet SARI, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Melih Nuri SALMAN, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Mezhahir AVŞAR, Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Michail MAZİROV, Russian State Agrarian University
Prof. Dr. Murat KAYA, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Musa ATAR, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa IŞIK, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ORAL, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Nafiz MADEN, Gümüşhane Üniversitesi

Prof. Dr. Nail ÜNSAL, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Necmettin AYGÜN, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Nergis ERDOĞAN, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Nilgün GÜLEÇ, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ozan YILMAZ, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer KÖSE, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Rüşhan İRİ, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin ARIBAŞ
Prof. Dr. Semih EKERCİN, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Serdar BAYARI, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Sergii V. SOROKİN, Ukrayna Kiev Milli Dilbilim Üniversitesi
Prof. Dr. Serkan İBİŞ, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi
Prof. Dr. Shahin DASHTGARD, Simon Fraser University
Prof. Dr. Slavica SRBİNOVSKA, St. Cyril and Methodius University
Prof. Dr. Şaban DOĞAN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Prof. Dr. Şakir ŞİMŞEK, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Turhan AYYILDIZ, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz Selim ÇAKMAK, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar EREN, Konya Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf Kağan KADIOĞLU, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Zekai ŞEN, İstanbul Medipol Üniversitesi
Doç. Dr. Ali GÖKGÖZ, Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ali URAL, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Ayhan ERCİYES, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Bakıt MURZARAYIMOV, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Doç. Dr. Cihat YILDIRIM, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Emin SÜEL, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi
Doç. Dr. Emine FIRAT, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Ercan AKTAN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Eyyub ŞİMŞEK, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Fatih TUĞLUOĞLU, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Fuat USTAKARA, Gaziantep Üniversitesi
Doç. Dr. Galina STULINA, Scientific Information Center of Interstate Coordination Water Commission
Doç. Dr. Günay ÖZBAY, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Gürkan YILMAZ, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan ALTIN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Halis BİLGİL, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Hüseyin KARAKUŞ, Dumlupınar Üniversitesi
Doç. Dr. İrina POKROVSKA, Ukrayna Kiev Milli Taras Shevchenko Üniversitesi
Doç. Dr. Mahmut ERZENGİN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet HAMURCU, Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Ali HİNİS, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Fuat GÜLHAN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Melayib BİLGİN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Mobasher Aftab SYED, Balochistan University
Doç. Dr. Muhammed SARI, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Murat KAVURMACI, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Murat KOÇYİĞİT, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Murat ORAL, Konya Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa KARAHAN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa Kayıhan ERBAŞ, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa YİĞİT, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa ÖZ, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Nuri ÜNLÜ, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Onur Can TÜRKER, Aksaray Üniversitesi

Doç. Dr. Osman DOĞANAY, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Osman Zahid ÇİFTÇİ, Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Özgür SELVİ, Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr. Rasim SOYLU, Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan İLGÜN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Recep YILMAZ, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Remzi KUZUOĞLU, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Savaş KARAGÖZ, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Selahattin ÇAVUŞ, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Selçuk Kürşad KOCA, Sakarya Üniversitesi / Doha Yunus Emre Enstitüsü
Doç. Dr. Şener BİLALİ, International Balkan University
Doç. Dr. Talat BARAN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Taner ARSLAN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Tatiana TIMKOVA, Ukrayna Kiev Milli Dilbilim Üniversitesi
Doç. Dr. Tunçar ŞAHAN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Turan AÇIK, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Ümit ARPACIOĞLU, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Doç. Dr. Veysel ÇAKMAK, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Zait Burak ATUĞ, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi
Doç. Dr. Zehra KARAKAŞ, Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Zübeyir OVACIK, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman LERMİ, Niğde ÖHD Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali KAYA, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aysun Yücepepe, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Betül ÖZTÜRK, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bahattin GÜLLÜ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Banu DAVUN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Can ATEŞ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Çetin YILDIZ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ebru ŞAHİN MERCİMEK, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Eda TOK, Düzce Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emin IDRİZ, International Balkan University
Dr. Öğr. Üyesi Erdem ARSLAN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Erkan YILMAZER, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esra YILDIZ ÜSTÜN, Erzurum Atatürk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatma EKER, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatma Pınar GÖKSAL, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Filiz TAŞPINAR, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gökhan DEMİRELA, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Güler GÖÇMEZ, Konya Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan EKİCİ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KAHRAMAN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Igbale Miftari FETİŞİ, International Balkan University
Dr. Öğr. Üyesi Işıl DEMİRTAŞ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İrfan Deniz YAMAN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İsa ATCI, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İsmail GÜNEŞ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Katerina MITEVSKA, International Balkan University
Dr. Öğr. Üyesi Lalehan AKYÜZ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Leyla İÇERLİ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Liza Alili SULEYMANI, International Balkan University
Dr. Öğr. Üyesi M. Emre TULAY, Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KAYA, Selçuk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sami YILDIZ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Suat YALÇIN, Aksaray Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mehterhan FURKANİ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Melih DUMAN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Meral HAKMAN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat ERGİN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat GÜL, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat YILDIZ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa SARMIŞ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YILDIZ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Münevver Özge BALTA, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Osman OKUMUŞ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özge Tuçe GÖKALP, Kırklareli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özlem GÜLLÜ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÖZTEKİN OKAN, Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ATA, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan DEMİRCİOĞLU, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Selim Serkan ÜKTEN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Semra Kılıç KARATAY, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sezen ISMAIL, International Balkan University
Dr. Öğr. Üyesi Şenol ORAKCI, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şerife ŞİMŞEK, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şuayip KARATAŞ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Volkan ERTİT, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz EVAT, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf ACAR, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep CAN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Akın KÜRÇER, MTA Genel Müdürlüğü
Dr. Ayhan KOÇBAY, DSİ Genel Müdürlüğü
Dr. F. İrem YENİCE, MTA Genel Müdürlüğü
Dr. Hanefi ŞOLA, Aksaray Üniversitesi
Dr. Homayoun MOGHIMI, Payame Noor University
Dr. Korhan AYRANCI, King Fahd University
Dr. Kudret Safa GÜMÜŞ, (Aksaray Üniversitesi)
Dr. Muhammed Emir RÜZGAR, Aksaray Üniversitesi
Dr. Murat KALKAN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Negizbek ŞABDANALİYEV, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Dr. Ramazan DEMİRTAŞ, AFAD Genel Müdürlüğü
Dr. Seyhan Murtezan İBRAHİMİ, International Balkan University
Dr. Şerife Esra KİRAZ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Zeynep ARDIÇ, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE SANAL MÜZE KULLANIMI VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SANAL MÜZE KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARI: AKSARAY MÜZESİ ÖRNEĞİ*

Neşe Peker**

Özet

Sanal müze, bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanarak gerçek müzede elde edilen görüntülerin, bilgisayar ve internet ortamına aktarılarak sanal ortamda ziyaretçilerin hizmetine sunulması halidir. Bu yönüyle sanal müzeler hem zaman hem de mekândan tasarruf etmemizi sağlar. Nitekim bugün dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını süreci, yüz yüze eğitimin yanı sıra uzaktan eğitimin de ne derece ehemmiyetli olduğunu göstermiştir. Ayrıca buna dönük olarak uzaktan eğitimin kalitesini ve verimliliğini artırma hususunda çalışmalar yapılmaktadır. Sanal müzelerin önemi de buna bağlı olarak bir kat daha artmıştır. Salgın nedeniyle ziyaretlere kapatılan müze gibi alanların sanal olarak gezilebilmesi hem kültürel turizm meraklılarına hem de dünyanın dört bir tarafında bulunan öğrencilerin ya da eğitimcilerin ulaşma imkânı olmadığı yerleri görüp inceleyebilmesine imkân sunmaktadır.

Bu çalışmada; Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma; tarama modelinde bir araştırmadır. Araştırma grubunu; Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında eğitim gören 197 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak; 21 maddelik, 5'li likert tipi "Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım göstermemesi sebebiyle betimsel istatistiklerin yanı sıra, farklı değişkenler açısından Mann Withney U testi yapılmıştır. Bu çalışmamızda Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını belirlemeye çalışılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğretmen adayları sanal müze kullanımının faydalı olacağını düşünmektedirler. Ölçekten alınan bulgulardan sadece ders alma durumuna göre anlamlı bir değişiklik bulunmuştur. Diğer bulgularda anlamlı bir değişiklik bulunmamaktadır. Bu sebeple üniversitelerde müze eğitimine ve sanal müze eğitime uygun dersler verilmelidir. Müzelerin de sanal müze konusuna önem vermesi gerekmektedir. Bu sayede hem reklamını yaparak daha çok kişinin müzeye gelmesini sağlayacak, hem de yapılacak olan etkinliklerin, sergilerin duyurulmasını sağlayacaktır.

Aksaray Müzesi'nde; değişik dönemlere ait birçok eser yer almaktadır. Güzelyurt, Gülağaç çevresinde yapılan kazılardan gelen birçok eser, Hasan Dağı ve çevresinden çıkan fosiller Acemhöyük kazılardan çıkarılan eserler, İhlara çevresinden çıkarılan mumyalar ve Anadolu Selçuklu Dönemlerine ait eserler sergilenmektedir. Aksaray Müzesi pek çok alandan araştırmacıların ya da öğrencilerin istifade edebileceği bir müze olarak göze çarpar.

Anahtar Kelimeler: Sanal müze, Aksaray müzesi, Uzaktan eğitim

USE OF VIRTUAL MUSEUM IN SOCIAL STUDIES COURSE AND ATTITUDES OF SOCIAL STUDIES TEACHER CANDIDATES TOWARDS THE USE OF VIRTUAL MUSEUM: THE SAMPLE OF AKSARAY MUSEUM

Abstract

The virtual museum is a state where the images obtained in the real museum by using information and communication technologies are transferred to the computer and internet environment and presented to the service of the visitors in a virtual environment. In this respect, virtual museums allow us to save both time and space. As a matter of fact, the coronavirus epidemic process affecting the world today, has shown distance education is important as well as face-to-face education. In addition, studies are carried out to increase the quality and efficiency of distance education. In this regard, the importance of virtual museums has increased further accordingly. Virtual touring of areas such as museums, which have been closed to visits due to the epidemic, allows both cultural tourism enthusiasts and students or educators from all over the world to see and examine places that are not accessible.

In this study; It was aimed to determine the attitudes of Social Studies teacher candidates towards the use of virtual museums. Research; It is a research in scanning model. Research group; It consisted of 197 students studying at Aksaray University, Faculty of Education, Department of Social Studies Education. As a data collection tool; A 5-point Likert-type "Attitude Scale Towards the Use of Virtual Museum" with 21 items was

* Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları başlıklı Yüksek Lisans Tezimizin bir kısmından alınmıştır.

** Öğr. Gör. Aksaray Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, nesepeker@aksaray.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1878-6449>

used. As the data did not show normal distribution, besides descriptive statistics, Mann Withney U test was used for different variables. In this study, it was tried to determine the attitudes of Social Studies teacher candidates towards the use of virtual museums. According to the findings obtained as a result of the research, prospective teachers think that the use of virtual museums will be beneficial. A significant change was found from the findings obtained from the scale only according to the level of taking lessons. There is no significant change in other findings. For this reason, courses suitable for museum education and virtual museum education should be given at universities. Museums should also give importance to the virtual museum. In this way, it will ensure that more people will come to the museum by advertisements and will also ensure that the events and exhibitions are announced.

In Aksaray Museum; There are many works belonging to different periods. Many artifacts from the excavations around Güzelyurt and Gülağaç, fossils from Hasan Mountain and its surroundings, artifacts from Acemhöyük excavations, mummies from Ihlara region and artifacts from the Anatolian Seljuk Period are exhibited. Aksaray Museum stands out as a museum that researchers or students from many fields can benefit from.

Keywords: Virtual museum, Aksaray museum, Distance education

I.Giriş

1.1. Kavramsal Çerçeve

1.1.1.Sanal Müzeler

Sanal müze, gerçek müzelerin video ve fotoğraf görüntülerinin sanal ortama aktarılmış halidir. Görüntü aktarımı, iletişim teknolojileri kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Müzelerin sanal müze olarak değerlendirilebilmeleri için tüm alanların ve eserlerin görüntülerinin internet ortamına sunulması ziyaretçiler için özel bağlantıların oluşturulması gereklidir. Bu sayede müze ziyareti yapacak olan birey, bilgisayar ve internet kanalıyla tüm eserlere kolaylıkla ulaşabilir (Tepecik 2007: 235).

1.1.2. Sanal Müzelerin Faydaları

Müzelere gitmeden müze hakkında bilgi almak isteyenler için bu programların birçoğu halkla ilişkiler açısından o kadar başarılıdır ki internet izleyicisi meraklanarak, güdülenerek önce bir müze ziyaretçisi daha sonra devamlı bir müze izleyicisi olabilmektedir. Sanal müzeler arasında eserler hakkında bilgiler vererek bir arşiv özelliği kazananlar olduğu gibi sergiledikleri görsellerle orijinallerinin müze ortamında görülmeleri için güdüleyici olabilen tanıtım araçları da olabilirler (Atagök, 2013: 159).

Çolak (2006), sanal müzelerin yararlarını şöyle sıralamıştır:

- Gezi yapacak olan bireylerin zaman kısıtlaması olmadan istedikleri müzeye ulaşmalarını sağlar.
- Amacına uygun tasarlandıkları zaman uzaktan eğitim amacıyla kullanılabilirler.
- Sanal müzeler birçok kişinin aynı anda müze gezisi yapmasına imkân tanır.
- Güvenilir ve nitelikli bilgilere sahiptirler.
- Müze gezisi yapma imkânı olmayan bireylerin kolaylıkla müzelere ulaşmalarını sağlar.
- Ulusal veya uluslararası birçok müzenin gezilebilmesini mümkün kılar.
- Gerçek müze gezileri kadar olmasa da kültürel gelişime katkı sağlar.
- Okulların bilgisayar ve internet yeterliliğine göre müze ile eğitim bağı sürekli olarak kurulabilir.

1.1.3. Sanal Müze ve Eğitimle İlişkisi

Günümüzde her alanda olduğu gibi, müzelerin de gelişen teknolojiye faydalanması bir zorunluluk haline gelmiştir. Teknoloji sayesinde uzak noktadaki kullanıcılar, müzelere gidemeyen öğrenciler, kırsal kesimlerde müzelere gitme olanağı bulamayan öğrenciler müzelere erişim olanağı yakalamış olacaktır. (Tepecik ve Eraslan, 2007: 240).

Programların kitaplarında öğrencilerin bilimi, teknolojiyi anlayıp, toplum hayatını nasıl etkilediğini kavramak, teknolojiyi bilinçli kullanmak ifadeleri yer almaktadır. (MEB, 2018: 8). Program bilim ve teknolojiyi sadece öğrencilerin öğrenmesi ve uygulaması şeklinde algılamamış, bilim ve teknolojinin öğretimi ve uygulanmasında öğretmenlere de görevler yüklemiştir. Öğretmenler, sosyal bilgiler

öğretiminde okul dışı mekânlardan faydalanmalıdır. Yakından uzağa prensibi çerçevesinde farklı içerikte birçok alanın sınıf içerisinde internet yardımıyla, sanal alan gezileri yaptırılmalıdır denilmektedir (MEB, 2006: 9).

Sosyal Bilgiler öğrenme alanlarıyla ilişkili kullanılabilir bazı sanal müzeler aşağıdaki tabloda oluşturulmuştur:

Tablo 1. Sosyal bilgiler öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilebilecek bazı sanal müzeler

ÖĞRENME ALANLARI	Kullanılabilir Bazı Sanal Müzeler
Birey ve Toplum	Türk Telekom İletişim Müzesi sanal turu (360tr.com>turktelekom-iletisim-muzesi).
Kültür ve Miras	Kurtuluş Savaşı sanal müzesi Anıtkabir sanal müzesi (www.tsk.mil.tr) İstanbul
İnsanlar, Yerler, Çevreler	Arkeoloji Müzeleri (kultür.gov.tr).
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ziraat Bankası Müzesi (ziraatkultursanat.com).
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Bilim ve Teknoloji müzeleri
Etkin Vatandaşlık	TBMM sanal müzesi
Küresel Bağlantılar	Milli Parklar Çeşitli Ülke Müzeleri (Kahire Askeri Müze, İstanbul Ayasofya...). (3dmekanlar.com>tr/3d muzeler).

Bahri Ata (2002)' ya göre sanal gezilerde alınması gereken önlemler şu şekilde sıralanmaktadır:

- Öncelikle öğretmenlerin dersten önce sanal geziyi yapmaları gereklidir. Böylece öğrenci grubunun on-line' da kayıp zamanları önlenebilir.
- Sanal gezilere destek olabilecek on-line kaynaklara bakılmalıdır.
- Öğrencilerin az sayıda gruplarla aynı bilgisayar etrafında toplanması sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin etkinlik dışı internet kullanmaları önlenmelidir. Öğrencilerin soru cevap şeklinde derse katılımını sağlayarak katılan öğrenciler ödüllendirilebilmektedir (Ata, 2002: 52).

1.1.4. Uzaktan Eğitim

Genel olarak ifade edilmek istendiğinde uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencilerin bir arada olmadan gerçekleştirdiği öğretim şekli olarak ifade edilebilir. Uzaktan eğitimin kavramı farklı tarihlerde farklı kaynaklarda yer almıştır (Arslan, 2019). Türkiye' de ise ilk olarak 1924 tarihinde Öğretmen Eğitim Raporu ile bu konudan bahsedilmiştir. Uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz birçok etkisinden söz edilebilir. Öğrenmeye çeşitlilik kazandırması, bireye öğrenme sorumluluğu kazandırması, hayat boyu öğrenmeye katkı sağlaması olumlu özelliklerinden bazılarıdır (Umurhan, 2014).

1.1.5. Aksaray Müzesi

Aksaray, Kapadokya' ya açılan ve önemli tarihi değerlere sahip olan bir ilimizdir. Aksaray' ın ilk müzesi 1969 tarihinde Zinciriye Medresesi'ne kurulmuştur. 2006 yılında şimdiki yerine taşınmıştır.

2014 yılında ise yenilenen teşhir düzeniyle tekrar ziyarete açılmıştır. Toplamda 12.600 m²' lik açık ve kapalı alana sahip olan Aksaray Müzesi eklektik sanat anlayışıyla planlanmıştır. Müzede değişik dönemlere ait 15.354 adet eser bulunmaktadır (www.muze.gov.tr erişim 01.10.2020).

Aksaray Müzesi'nde altı salonda eserler teşhir edilmektedir. Bunlardan 1.salonda Hasan Dağı çevresinde çıkan hayvan fosilleri ile Anadolu'nun en eski yerleşimlerinden biri olan Aşıklıhöyük kazılarında ortaya çıkan eserler sergilenmektedir. 2. Salonda Musular, Güvercinkayası ve Gelveri kazılarında gelen eserler sergilenmektedir. 3.salonda Acemhöyük kazılarında çıkarılan eserler sergilenmektedir. 4. Salonda değişik dönemlere ve Selçuklulara ait eserler yer almaktadır. 5. Salon mummyalar salonu olarak düzenlenmiştir. 6.salon ise Etnografya teşhiri olarak düzenlenmiş olup Aksaray'da yapılan geleneksel el sanatları olan halıcılık sepetçilik çömlekçilik taş işleme zanaatları balmumu heykeller ile görseller kullanılarak canlandırılması yer almaktadır (kvmgm.ktb.gov.tr erişim 01.10.2020).

Aksaray Müzesi www.mekan360.com.tr adresinden sanal olarak gezilebilmektedir.

2.1. Araştırmanın Amacı

Sosyal Bilgiler programının uygulanması sürecinde kazanımlara ulaşılması için farklı öğretim uygulamaları yapılabilir. Alan gezileri bunlardan birisidir. Bu geziler gerçek alan gezileri olabileceği gibi teknolojinin imkânlarından faydalanarak yapılabilen sanal alan gezileri de olabilmektedir (Meydan 2009, Tozkoparan 2012).

Çağımızda bilgisayarın ve internetin her alanda insanların hayatında önemli bir yer kaplaması, insanların ihtiyaçlarını mekân değiştirmeden karşılamaya çalışması; eğitim alanında da bu imkânların kullanılması fikrini ortaya çıkarmıştır. Zaman, mekân gibi birçok algıyı ortadan kaldıran sanal gezilerle sosyal bilgiler dersinde müze gezilerinin farklı bir şekilde yapılabileceğini göstermiştir. Sanal müze gezilerinin, sosyal bilgiler dersinde aktif bir şekilde kullanılmasıyla; öğretmenler bilgiyi öğrencilere daha somut bir şekilde sunabilir, bu geziler öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıracağı ve bilgilerin kalıcı olmasını sağladığı farklı araştırma sonuçlarında ortaya konmuştur (Erturgut 2008, Ermiş 2010, Taşdemir Yel Yıldırım 2008). Buradan hareketle bu çalışmada, geleceğin öğretmenleri olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek ise çalışmanın diğer amacıdır.

2.2. Araştırmanın Önemi

Çalışmamız öğretmen adayları tarafından; Sosyal Bilgiler Programında kazandırılmak istenen birçok kazanım ve becerinin; zaman, mekân, ekonomik nedenler gibi sınırlamalara bağlı kalmadan sanal bir şekilde de alan gezilerinin yapılacağını göstermesi açısından önemli görülmektedir. Ayrıca bu çalışmayla, öğrenme alanları ve bu alanlarda yapılabilecek müze gezilerinin eşleştirmeleri ve örnek verilen sanal müzelerin de fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Eğitim fakülteleri genel olarak öğrencileri, öğretmenlik mesleğine hazırlamayı amaçlamaktadır ve bu amaca uygun programlar hazırlamaktadır (Altunçekiç ve Diğ. 2005: 101). Çünkü eğitim sisteminin istenen düzeyde olması, iyi yetişmiş kaliteli öğretmenlere bağlıdır (Özden, 2003). Bu sebeple, öğretmen adaylarının fikirleri ve tutumları, geleceğin öğretmenleri olarak öğrencilere sağlayacağı faydalar düşünüldüğünde, büyük önem taşımaktadır. Ayrıca konu ile ilgili yapılmış olan araştırmalar dikkate alındığında, Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmadığı için araştırmamız özgünlük arz etmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi konusunda açıklamalara yer verilmiştir. Çalışmada, "ilişkisel tarama modeli" kullanılmıştır.

3.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda 2012-2013 eğitim öğretim döneminde, 1. 2. 3. ve 4. sınıfta eğitim gören 197 öğrenci oluşturur.

3.1.1. Çalışma grubundaki öğrencilere ait kişisel veriler

Çalışmaya katılan öğrencilerin %53,3' ünü kız öğrenci grubu, %46,7' sini erkek öğrenci grubu oluşturmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Çalışma grubunun cinsiyetlerine göre dağılımı (%)

Cinsiyet	Öğretmen Adayı Sayısı	%
Kız	105	53,3
Erkek	92	46,7
Toplam	197	100,0

3.1.2. Çalışmaya grubundaki öğrencilerin sınıf seviyesine ilişkin bilgiler

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının %19,8' ini 1.sınıflar, %41,1'ini 2.sınıflar, %18,8' ini 3.sınıflar, %20,3' ünü 4.sınıflar oluşturur (Tablo 3).

Tablo 3. Çalışmaya grubundaki öğrencilerin sınıf seviyesine göre dağılımı (%)

Sınıf seviyesi	Öğrenci sayısı	%
Sınıf 1	39	19,8
Sınıf 2	81	41,1
Sınıf 3	37	18,8
Sınıf 4	40	20,3
Toplam	197	100,0

3.1.3. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının müze eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına ilişkin bilgiler

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının müze eğitimi ile ilgili ders alma hususunda %17,8' i evet, %82,2' si hayır cevabını vermiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik ders alma durumlarına göre dağılımı (%)

Ders alma durumları	Öğrenci sayısı	%
Evet	35	17,8
Hayır	162	82,2
Toplam	197	100,0

3.1.4. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze ziyaretinde bulunmalarına ilişkin bilgiler

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze ziyaretinde bulunma hususunda %48,7'si evet %51,3'ü hayır cevabını vermiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze ziyaretinde bulunma durumlarına göre dağılımı (%)

Sanal müze ziyareti	Öğretmen Adayı Sayısı	%
Evet	96	48,7
Hayır	101	51,3
Toplam	197	100,0

3.2. Veri toplama aracı

Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği

“Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği” araştırmacı tarafından geliştirilmiş toplamda 21 maddelik 5’ li Likert tipi (kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum) bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek puanlar 21 ile 105 arasında değişkenlik göstermektedir. 43 madde şeklinde hazırlanan ölçeğin, ön deneme çalışması iki farklı üniversitede eğitimini sürdüren toplamda 312 öğrenci ile yürütülmüştür. Ölçeğin kapsam ve görünüş geçerliği uzman görüşü doğrultusunda sağlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için ise faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik ve geçerlik amacıyla yapılan işlemler sonucunda faktör yükü değeri. 30’dan düşük bulunan 22 maddenin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiş ve ölçek 21 madde şeklinde asıl uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar: Ölçekten alınan puanların cinsiyetlere göre değerlendirilmesi

Cinsiyet durumuna ilişkin değerlendirmede, kızların tutum puanları ($\bar{x}=83,60$) erkeklerin tutum puanlarından ($\bar{x}=82,26$) yüksek bulunmuştur (Tablo 6).

Tablo 6. Öğrencilerin cinsiyete göre sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının betimsel istatistikleri

Cinsiyet	N	\bar{x}	SS
Kız	105	83,60	10,224
Erkek	92	82,26	10,985

Yapılan U testi sonuçlarına göre, kız öğrenciler ve erkek öğrenciler arasında tutum puanlarına ilişkin, kız öğrencilerin lehine tespit edilen puan farkı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($U=4473,00$; $p>.05$).

Tablo 7. Sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Kız	105	102,40	10752,00		
Erkek	92	95,12	8751,00	4473,00	,371

4.3. İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar: Ölçekten alınan puanların sınıf seviyelerine göre değerlendirilmesi

Sınıf seviyelerine göre yapılan değerlendirmede, 4. sınıfta okuyan öğrencilerin tutum düzeyleri ($\bar{x} = 85,80$) en yüksek değerdedir. Buna karşılık en düşük tutum seviyesine sahip olan grup 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarıdır (Tablo 8).

Tablo 8. Öğretmen adaylarının sınıf seviyesine göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler

Bağımlı Değişkenler	Sınıf Seviyesi	N	\bar{x}	SS
Sanal müze kullanımına yönelik tutum	1. Sınıf	39	81,53	11,973
	2. Sınıf	81	82,01	11,902
	3. Sınıf	37	83,56	9,032
	4. Sınıf	40	85,80	6,676
	Toplam	197	82,97	10,581

Tablo 8' de görüldüğü üzere, sınıf seviyesine göre gruplanan öğrencilerin tutum puanları arasında tespit edilen ortalama farkları, yapılan Kruskal Wallis analizi sonucunda anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 9. Sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının sınıf düzeyine göre Kruskal Wallis test sonuçları

Sınıf	N	Sıra ortalaması	sd	x2	P
1. sınıf	39	93,33			
2. sınıf	81	93,83			
3. sınıf	37	101,34	3	3,471	,324
4. sınıf	40	112,83			

4.3.Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar: Ölçekten alınan puanların müze eğitimi ile ilgili ders alma durumuna göre değerlendirilmesi

Müze eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına yönelik yapılan değerlendirmede, ders alan öğrencilerin tutum puanları ($\bar{x} = 85,62$) ders almayan öğrencilerin tutum puanlarından ($\bar{x} = 82,40$) yüksek bulunmuştur (Tablo 10).

Tablo 10. Öğretmen adaylarının müze eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler

Ders alma durumu	N	\bar{X}	SS
Evet	35	85,62	8,077
Hayır	162	82,40	10,984

Tablo 10’da da görülebileceği gibi, müze eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarına ilişkin yapılan U testi sonucunda, ders alan ve almayan öğrenciler arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($U=2349,50$; $p>.05$).

Tablo 11. Sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının ders alma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonuçları

Ders alma durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	35	112,87	3950,50		
Hayır	162	96,00	15552,50	2349,50	,112

4.4.Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar: Ölçekten alınan puanların sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumuna göre değerlendirilmesi

Sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumlarına göre yapılan değerlendirmede, müze ziyareti yapan öğrencilerin tutum puanları ($\bar{x} =84,44$) sanal müze ziyareti yapmayan öğrencilerin tutum puanlarından ($\bar{x} =81,58$) yüksek bulunmuştur (Tablo 12).

Tablo 12. Öğretmen adaylarının sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler

Sanal müze ziyareti	N	\bar{X}	SS
Evet	96	84,44	9,674
Hayır	101	81,58	11,246

Sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumuna göre sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarına ilişkin yapılan U testi sonucunda, Sanal müze ziyareti yapan ve yapmayan öğrenciler arasındaki fark sanal müze ziyareti gerçekleştiren öğrencilerin lehine anlamlı bulunmuştur ($U=4024,00$; $p<.05$) (Tablo 13).

Tablo 13. Sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının sanal müze ziyareti yapma durumuna göre Mann Whitney U testi sonuçları

Sanal müze ziyareti	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	96	107,58	10328,00		
Hayır	101	90,84	9175,00	4024,00	,039

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

“Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına İlişkin Tutumları Aksaray Müzesi Örneği” başlıklı bu çalışma ile üniversite öğrencilerinin sanal müze olgusu ile ilgili tutumları araştırılmıştır. Son yıllarda her alanda etkisini gösteren küreselleşme teknoloji alanında da etkisini göstermiştir. Bu bağlamda internet ve bilişim teknolojilerinin eğitim-öğretim alanında küreselleşmeye paralel olan gelişimi ülkemizde de son derece hızlı bir şekilde ilerlemektedir.

Bütün dünyada ve ülkemizde eğitim-öğretim alanında yer almaya başlayan “uzaktan eğitim programları” ile eğitim olgusu teknolojiye bağlı olarak değişim göstermiştir. Uzaktan eğitim programları ve bunun gibi uygulamalar neticesinde, imkânları doğrultusunda eğitim fırsatı bulamayan bireylerin, kaliteli eğitim fırsatına sahip bireylerle fırsat eşitliği sağladığı görülmektedir.

Tarihi ve kültürel zenginlikleriyle medeniyetler beşiği olan ülkemizde hemen hemen her ilde bulunan müzeler, öğretmen adayı üniversite öğrencileri için bilgi kaynağı olma özelliği taşımaktadır. Bu bağlamda gelişen teknoloji ile birlikte “fırsat eşitliği” kavramı açısından sanal müzeler gündeme gelmiştir. Sanal müzeler ile bilgiye ulaşamayan bireylerin, bilgiye kolay ve hızlı bir şekilde ulaşmaları hedeflenmiştir. Bu bağlamda sanal müzelerin eğitimde fırsat eşitliğini kısmen de olsa getirdiği söylenebilir.

Sanal müzeler, öğretmen adayı öğrencilerin eğitimi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda veri toplama aracı olarak kullanılan anket çalışmasında öğrencilerin sanal müze olgusu hakkında tutumları incelenmiştir.

Cinsiyete göre yapılan değerlendirmede, kızların tutum puanları erkeklerin tutum puanlarından yüksek bulunmuştur. Kız ve erkek öğrenciler arasında tutum puanlarına ilişkin, kız öğrencilerin lehine tespit edilen puan farkı yapılan Mann Whitney U testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuca göre, öğretmen adayları cinsiyet ayrımı gözetmeksizin sanal müzelerin kullanımına ilişkin benzer tutumlara sahipler ve sanal müze gezilerinin Sosyal Bilgiler dersine olumlu katkılar sağlayacağı düşüncesinde ortak görüşe sahiptirler denilebilir. Bingöl (2008), tarafından yapılan araştırma sonucunda da sanal müzelerde kullanılan fotoğrafta sanal gerçeklik kavramına ilişkin algılamalarında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur ve hem kızların hem de erkeklerin bu kavrama ilişkin algıları birbirine benzerdir sonucuna ulaşılmıştır. Bingöl’ ün (2008) tespit ettiği yukarıda ifade edilmiş olan sonuç araştırmamızda elde edilen verileri destekler niteliktedir.

Sınıf seviyesine göre gruplanan öğretmen adaylarının tutum puanları arasında tespit edilen ortalama farkları, yapılan Kruskal Wallis sonucunda anlamlı bulunmamıştır. Fakat sınıf düzeyi arttıkça tutum düzeyinde bir artış olduğu gözlenmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının lisans eğitimi boyunca sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını büyük oranda değiştirebilecek herhangi bir çalışmada bulunmadıkları ve ayrıca sınıf düzeyinin artmasıyla birlikte konu ile ilgili farkındalığın arttığı görülmektedir. Benzer sonuçlara ulaşan Bingöl (2008), öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre, sanal müzelerde fotoğrafta sanal gerçeklik algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını araştırması neticesinde ortaya koymuştur.

Müze eğitimi ile ilgili ders alma durumuna göre tutum puanlarına ilişkin yapılan U testi sonucunda ders alan ve ders almayan öğrenciler arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Fakat yapılan değerlendirmede ders alan öğrencilerin tutum puanları ders almayan öğrencilerin tutum puanlarından yüksektir.

Sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumuna göre sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarına ilişkin Mann Whitney U testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu nedenle sanal müze ziyareti yapan öğrencilerin sanal müze kullanımıyla ilgili tutumları tutumları daha olumludur. Çünkü sanal müze ziyareti yapan öğretmen adayları, sanal müze gezilerinin sosyal bilgiler dersini daha kalıcı ve unutulmaz kılacağını düşünmektedirler. Demirboğa (2010) tarafından yapılan araştırmada sanal müze ziyareti etkinliği ile yapılan görsel sanatlar dersi ile geleneksel yöntemlere göre yapılan görsel sanatlar dersi arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ermiş (2010) ise sanal alan gezileri ile görsel sanatlar dersine önemli oranda katkı sağlayacağını ifade etmiştir.

Yapılan bu çalışmaların neticesinde de belirtildiği gibi derslerde sanal müze etkinliklerinin kullanılması faydalı bulunmaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımını önemsedikleri, sanal müze kullanımının eğitim ve öğrenci üzerinde kalıcı ve olumlu etkisi olacağını düşündükleri saptanmıştır.

Ünitelerin eğitim öğretim süresince yetiştirilmesi amacıyla, programın uygun gördüğü bütün gerçek müze gezilerinin hepsinin gerçekleştirilememesi, gezi yapma hususundaki izinlerin alınması sırasında yaşanan sıkıntılar, kırsal alanda yaşayan öğrencilerin maddi imkânlarının yetersizliği, öğrencilerde müze bilincini geliştirme amacı, sanal müze gezilerini Sosyal Bilgiler dersi için gerekli kılmıştır. Sanal müze uygulamaları ile içinde bulunduğumuz bilgi çağına öğrencilerin daha rahat ayak yudurabilecekleri saptanmıştır.

Dünya'yı saran korona virüs salgını yüz yüze eğitimin yanı sıra uzaktan eğitimi hayatımızın bir parçası haline getirmiştir. Öğretimin her kademesinde, anasınıfından üniversitelere kadar uzaktan eğitim yapılmaktadır. Derslerin uzaktan yapılması müze ya da mekân gezilerinin sanal olarak yapılmasını zorunlu kılmıştır. Ayrıca salgın nedeniyle bazı dönemlerde sokağa çıkma kısıtlamalarının olması, müze ören yeri gibi alanların ziyarete kapatılması, sadece öğrenciler için değil gezmek isteyen herkes için sanal geziler bir alternatif olmuştur. Sanal alan gezileri sayesinde birçok öğrenci ve birçok vatandaş evlerinden sanal geziler yaparak eğlenceli vakit geçirmişlerdir.

Bu bağlamda Kültür ve Turizm Bakanlığının sanal müze uygulamalarına daha çok önem vermesi ve daha çok kaynak ayırması gerektiği düşünülmektedir. Müzelerin de sanal müze konusuna önem vermesi gerekmektedir. Bu sayede hem reklamını yaparak daha çok kişinin müzeye gelmesini sağlayacak, hem de yapılacak olan etkinliklerin, sergilerin duyurulmasını sağlayacaktır.

Üniversitelerde müze eğitime ve sanal müze eğitime uygun dersler verilmesi ile sanal müzelerin verimli kullanılacağı düşünülmektedir. Sosyal Bilgiler derslerinde konulara uygun sanal müzelerin yer alması ve sınıflarda bu uygulamanın yapılması gerekmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerine sanal müzeleri yakından tanımalarını sağlayacak ve aktif bir şekilde derslerde kullanmalarını sağlayacak hizmet içi eğitimler verilebileceği düşünülmektedir.

“Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı ve Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları” adlı tezin bir kısmıdır.

KAYNAKÇA

Altunçekiç, A. Yaman, S. ve Koray, Ö. (2005). *Öğretmen Adaylarının Özyeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği)*. Kastamonu Eğitim Dergisi. Mart, 13(1): 95-102.

Arslan, V. (2019). Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Deneyimi ve Verimliliği Analizi: İstanbul Üniversitesi Örneği İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Ata, B. (2002). “Müzelerle ve Tarihi Mekânlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin “Müze Eğitime İlişkin Görüşleri” Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

Atagök, T., Akmehmet, K., Özkasım, H., Küçükhasköylü, N. ve Gökalp, Z. (2013). *“Müzecilik ve Sergileme Dünyada Çağdaş Müzecilik Uygulamaları”* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını 2958: 159.

Bingöl, H. O. (2008). “Fotoğrafta Sanal Gerçeklik ve Müzeler Yolu ile Sanat Eğitime Katkıları (Anıtkabir, Anadolu Medeniyetleri Müzesi Uygulaması)” Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.

Çolak, C. (2006). Sanal Müzeler inet-tr 11. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri, 21-23 Aralık, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi 293-296.

Demirboğa, E. (2010). “Sanal Müze Ziyaretlerinin Öğrencilerin Bilişsel ve Duyuşsal Kazanımları Üzerindeki Etkileri” Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi.

Ermiş, B. (2010). “İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersinde Üç Boyutlu Sanal Müze Ziyareti” Etkinliğine İlişkin Görüşleri” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Erturgut R. (2008) “İnternet Temelli Uzaktan Eğitimin Örgütsel Sosyal Pedagogik ve Teknolojik Bileşenleri” Bilişim Teknolojileri Dergisi Cilt:1, sayı:2, s. 79- 85.

MEB. (2006). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6.sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu

Ankara: MEB yayınevi, s. 9.

MEB. (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı İlkokul Ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar Ankara: MEB yayınevi, s. 8.

Meydan, A. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde gezi gözlem ve doğa eğitimi. R.Turan, A.M. Sünbül ve H. Akdağ. (Editörler). Sosyal bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar 1, Birinci baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, s.242-260

Özden, Y. (2003). Öğrenme ve Öğretme Ankara: Pegem Yayıncılık.

Yel, S., Taşdemir, A. ve Yıldırım, K. (2008). Sosyal bilgilerde öğretim strateji, yöntem ve teknikleri, B. Tay ve A. Öcal. (Editörler). Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal bilgiler Öğretimi, Birinci baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, s. 38-86.

Tepecik, A. (2007). “Sanat Eğitimi ve Sanal Müze” Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik I Sempozyumu, 21-22 Mayıs, Ankara s:235.

Tepecik, A. ve Eraslan, İ. (2007). *Avrupa Birliği Kalite Yaklaşımları İçinde Görsel Sanatlar Eğitimcisi Yetiştiren Kurumlarda Lisansüstü Eğitim ve Kalite Standartları* Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir: 3. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı, s: 240.

Tozkoparan, U. (2012). Burdur İlindeki Öğrencilerin Gezi ve Seyahat Kültürüne Yönelik Düşünceleri, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Umurhan, H. (2014). Öğretim Elemanlarını Uzaktan Eğitime Teşvik Eden Unsurlar: Gazi Üniversitesi Örneği Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü.

Aksaray Müzesi <https://kvmgm.ktb.gov.tr> erişim: 01.10.2020.

www.muze.gov.tr erişim: 01.10.202